

МЕДИАЦИЯТА – КОРЕНИ И ПЕРСПЕКТИВА

*Проф. д-р Мария Славова
Софийски университет „Св. Климент Охридски“*

MEDIATION – ROOTS AND PERSPECTIVE

*Prof. Maria Slavova, PhD
Sofia University „St. Kliment Ohridski“*

Резюме: Медиацията се разглежда в развитието ѝ от нейното зараждане до съвременните тенденции и перспективи. Акцент в изследване корените на медиацията е поставен на видовете помирително производство, които се представят в сравнителен аспект. Перспективата на медиацията е в усъвършенстването на правната ѝ уредба. Представят се вижданията за развитието на законодателството в тази посока.

Ключови думи: *медиация, извънсъдебно разрешаване на спорове, помирително производство*

Abstract: Mediation is analyzed, tracing its development from its origins to current trends and perspectives. Accent in the study of the roots of mediation is put on the types of conciliation proceedings, which are presented in a comparative aspect. The perspective of mediation lies in the improvement of its legal framework. Views on the development of legislation in this direction are presented.

Keywords: *mediation, out-of-court dispute resolution, conciliation*

Въведение

Медиацията е доброволна и поверителна процедура за извънсъдебно разрешаване на спорове, при която медиаторът помага на спорещите страни да постигнат споразумение¹.

¹ Познати са различни варианти на определението за медиация, но съдържанието му не надхвърля предложеното тук. DIRECTORATE GENERAL FOR INTERNAL POLICIES, POLICY DEPARTMENT C: CITIZENS' RIGHTS AND CONSTITUTIONAL AFFAIRS, LEGAL AFFAIRS. 'REBOOTING' THE MEDIATION DIRECTIVE: ASSESSING THE LIMITED IMPACT OF ITS IMPLEMENTATION AND PROPOSING MEASURES TO INCREASE THE NUMBER OF MEDIATIONS IN THE EU

Предмет на медиация могат да бъдат граждански, търговски, трудови, семейни и административни спорове, спорове за правата на потребители, други спорове между физически или юридически лица, между граждани, техните организации и държавата, както и спорове извън граница. Медиация се провежда и в случаите, предвидени в Наказателно-процесуалния кодекс. Когато закон или друг нормативен акт предвижда друг ред за сключване на споразумение², страните избират подходящия за тях способ. Медиацията не се нарежда в йерархията на алтернативните способности за решаване на спорове, защото може да се използва наред с тях.

Медиацията е доброволна и поверителна, което се гарантира от искването към медиатора да бъде безпристрастен и да не предлага решение на спора. Ролята на медиатора е да осигури гаранции за страните, че ще бъдат изслушани и ще могат да анализират съвместно възможностите за изход от спора. Медиаторът трябва да познава способите за насочването на разговора към общите интереси на страните, за да могат те сами да достигнат до взаимноизгодно решение. Медиаторът приема да води процедурата само ако може да гарантира своята независимост, безпристрастност и неутралност. При спекулация с правата на медиатора, той може да понесе всички форми на юридическа отговорност в зависимост от вредите, които е причинил.

Медиаторът се оттегля от процедурата при възникване на обстоятелства, които биха породили съмнение в неговите независимост, безпристрастност и неутралност.

Процедурата по медиация започва по инициатива на страните по спора и всяка страна може по всяко време да поиска прекратяване на медиацията.

Разискванията по спора са поверителни. Участниците в процедурата по медиация са длъжни да пазят в тайна всички обстоятелства, станали известни в хода на процедурата. Медиаторът не може да бъде разпитван като свидетел за обстоятелства, които са му доверени от участниците и имат значение за решаването на спора – предмет на медиацията, освен с изричното съгласие на участника, който му ги е доверил. Изключение от поверителния характер на медиацията се допуска за нуждите на наказателния или административнонаказателния процес, за закрилата на интересите на деца или за изпълнение на споразумението, постигнато в резултат на медиация.

² Например уредбата по чл. 20 и следващите от Административнопроцесуалния кодекс.

Обстоятелствата и доказателствата, станали известни в хода на процедурата, нямат процесуална сила и не могат да бъдат използвани в съдебен процес. Страните по спора нямат интерес да казват истината и ако не са убедени в ползата от медиацията, могат да пазят данни за бъдещо съдебно производство. Медиаторът предлага, но няма правомощие да наложи разбирането си за споразумение.

Медиацията не е проява на власт или демонстрация на правилния изход, а единствено възможност, която медиаторът разкрива пред страните като по-благоприятен, ефективен и ефикасен изход от спора. Както е уредена **по действащото право обаче медиацията не е особено успешна**, защото идеята за хармонията, за баланс на справедливостта на исканията на страните се измества от страха от продължителност и висока цена на потенциалния съдебен процес. Добрият медиатор трябва да успее да представи споразумението като успех и за двете страни, а не да ги плаши с отрицателния, скъп и неясен изход от съдебния процес по спора между тях.

1. Корени

Споразумителното производство е познато от векове³ под различни форми, но винаги опира до помиряване на антагонистични позиции извън или паралелно със съдебното производство. Исторически мировият съд е прототипът на съвременната медиация. Благодарение на мировия съд⁴ въпросът за решаването на гражданските

³ History of the JP, According to Her Majesty's Court Services of Great Britain the part played by magistrates and justices in the judicial system of England and Wales can be traced to the year 1195. In that year, Richard I („the Lionheart“ 1189 – 1199) of England commissioned certain knights to „preserve the peace“ in unruly areas. To accomplish this King Richard appointed Hubert Walter (1160 – 1205).

⁴ В съвременното българско право теорията за мировия съд е представяна от Димитър Токушев (Токушев, Д. Устав за наказанията, които мировите съдии могат да налагат. // Годишник на СУ, Юридически факултет, 1968, т. 71, с. 185 – 225; Тенчо Колев (Колев, Т. История на правораздавателната дейност от Античността до предмодерната епоха. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2010; Димитър Радев (Радев, Д. Теория на правораздаването. София: Сиела, 2006, с. 36), който определя мировия съд като орган, който идентично на другите съдилища „действа единствено на базата на законността, а не от гледна точка на целесъобразността“, с. 17; и Евгени Танчев (Танчев, Е., Белов, М. Сравнително конституционно право. София: Сиби, 2009, с. 602). Най-новото изследване по темата принадлежи на **Михаил Матеев**, д-р по право и преподавател по история на държавата и правото в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (Матеев, М. Същност и исторически модели на мировия съд и мировото правораздаване. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2021, 350 с.). Матеев определя мировия съд като „съд (съдия), **чиято цел е да не осъжда**“, с. 16.

спорове с помирение заема централно място в дейността на съвременните съдилища, както и в цялата европейска теория и практика на правораздаването от XIX и XX в. Идеите за медиация на правните спорове и другите алтернативни форми на традиционното правораздаване все повече привличат вниманието на обществото, правната наука и практикуващите юристи. Като обобщава двувековния опит на Франция, Жюли Жоли-Юрар разграничава три типа на помирителното производство, прояви на които се срещат и днес в правните системи на други държави:

- **задължително предварително помирително производство** – при тази форма помирителната процедура влиза в досъдебната фаза на гражданския процес. По определени категории дела законодателят поставя задължително условие да бъде проведено такова производство, като ако то приключи със спогодба на страните или отказ от претенциите, спорът не се разглежда по съдебен ред. Подобен тип решения са заложили във френското процесуално право още в Закона от август 1790 г. и с модификации през XIX в. – в действащото право.

- **интегрирано в съдебното производство помирително производство** – при тази форма помирителната процедура е факултативен елемент от общото исково производство. Процесуалният закон задължава съдията в хода на разглеждане на делото да приканва страните към спогодба, като помирението на страните е превърнато в своеобразна процесуална техника за насърчаването им да сключат спогодба при разглеждането на делото не само в съдилищата на първата, но и на апелативната инстанция. Такъв вариант на помирително производство възприемат българските Гражданско-процесуални кодекси от 1952 и 2007 г.

- **делегирано помирително производство**⁵ – при тази форма помирителното производство е отделено и институционално, и процесуално от гражданското правораздаване, като се изпълнява от трето лице, днес наричано медиатор.

Както отбелязва Михаил Матеев,⁶ класификацията на Жюли Жоли-Юрар е едностранчива, защото акцентира предимно върху място-

⁵ Наричано в литературата факултативно-императивно, защото от волята на спорещите страни зависи дали да бъде проведено, но веднъж приели да решат спора чрез медиация и постигнали споразумение, това споразумение става задължително както за страните, така и за съда.

⁶ Матеев, М. Същност и исторически модели на мировия съд и мировото правораздаване. София: Св. Климент Охридски, 2021, с. 123 и сл.

то на помирителното производство в процесуалния алгоритъм, без да отчита статуса на институцията, която провежда помирението, а и не съответства на възприетата в европейската практика терминология.

Въз основа на анализа на историческото развитие на различните модели на мирово правораздаване, както и на съдебните системи и съдопроизводство в редица европейски държави М. Матеев предлага следното диференциране при правораздаването:

- задължително предварително помирително производство, което се осъществява от специализирани съдилища или особени юрисдикции;
- задължително предварително помирително производство в общите съдилища;
- факултативно помирително производство, интегрирано в съдебното производство на общите съдилища;
- алтернативно извънсъдебно помирително производство, осъществявано от специализирани несъдебни институции, наричано най-често медиация.

При всичките четири типа помирителните производства се провеждат едва след като страните са отнесли съществуващия между тях спор за разглеждане към съда. Тук не се включват съществуващите законови възможности един възникнал правен спор да бъде решен със средства като спогодба, споразумение и други форми на помирение, постигнати без или със участието на трети лица, които имат за цел да се избегне решаването на спора по съдебен ред, като например производството по чл. 20 от Административнопроцесуалния кодекс (АПК).

При първия и втория тип помирителното производство се обособява като самостоятелен първи стадий на съдопроизводството, като при постигането на помирение отпада необходимостта от провеждане на процесуалните действия на същинското правораздаване. Съдът е длъжен да съдейства на страните при събирането и проверката на доказателствата и паралелно с това да предприема активни действия за склоняване на страните към помирение, като не се ограничава само с това да предложи на страните да решат спора си по такъв начин, а им разяснява правните последици от това. Провеждането на помирително производство, дори и в случаите, когато не се стига до спогодба, е задължителна предпоставка за по-нататъшното развитие на процеса и липсата му води до порочност на съдебното решение.

В повечето случаи законът не посочва какви конкретни действия за помирение на страните следва да извърши съдът и в какви процесуални форми и последователност да бъдат осъществявани те. Причината за това е, че по принцип дейността по помиряване на спорещите не подлежи на формализация – в нея се използват предимно психологически средства, насочени към създаването на обективни представи за ситуацията, преодоляване на определени нагласи към насрещната страна и култивиране на нови нагласи. Практиката познава прилагането на разнообразни механизми на рационално и емоционално въздействие в зависимост от особеностите на страните и характера на съществуващия между тях спор.

Разликата между първия и втория тип помирително производство е в практическите качества и умения на съда без оглед на вида съд – мирови, магистратски, районен или особена юрисдикция. Изпълнението на функциите на съдията предполага различни подходи, знания и умения да удовлетвори и двете страни, защото е житейски разумно, оправдано и справедливо.

Съдията в континенталната правна система много бързо влиза в ролята на *magister*, който стои над всички в съдебната зала, и *ex cathedra*⁷ е призван да налага законовия шаблон върху гражданите и техните отношения. За съда понятия като „житейски разумно“, „оправдано“ и „справедливо“ са метаюридически и дори опасни, защото създават риск да бъде обвинен в произвол и неправосъдност⁸. Професионалните съдии избягват да предприемат всякакви действия, които не са регламентирани изрично от закона, и да утвърждават решения, които се различават от законовия шаблон, защото винаги могат да бъдат обвинени в упражняване на принуда, манипулиране или злоупотреба. Инстинктивно съдът не се ангажира в помирителните процедури дори и когато законът го задължава и за него тя е „нелюбима“. Негативното отношение на съдиите, адвокатите и юрисконсултите към споразумителното производство се е оформило в годините като отнемане на професионална територия и авторитет.

Успехите на помирението на страните, които демонстрира френският мирови съд от средата на XIX в., руският модел на мирово правораздаване от 1864 – 1917 г., както и английските магистратски съдилища се дължат до голяма степен на възможността им да създа-

⁷ От латински – от позицията на своята длъжност (по Матеев, М. Цит. съч.).

⁸ Матеев, М. Цит. съч., с. 51.

дат и да утвърдят собствена „помирителна практика“ и специфични професионални учения за разрешаване на спорове чрез помирение на страните.

В най-завършен вид този тип помирително производство е реализиран в руския модел на мирово правораздаване от 1864 г. – 1917 г., при който и второинстанционното разглеждане на делата е поверено на един специализиран в помирението правораздавателен орган – Общото събрание на мировите съдии.

Типичен пример за втория тип помирително производство е българският мирови съд от 1880 г. – 1934 г. и съвременният руски мирови съд. В структурно отношение тези съдилища са част от системата на общите съдилища, а мировите съдии трябва да са лица, които отговарят на изискванията за заемане на съдийска длъжност. Въззивното обжалване на техните актове се извършва пред по-горните по степен общи съдилища. Практически липсват каквито и да е механизми и стимулиране за специализирана квалификация и създаване на някаква собствена „помирителна практика“. Практическата реализация на този тип помирително производство показва, че при такива условия мировите съдии не съумяват успешно да изпълняват и двете роли – на мирителя и на съдията, и приоритет получава втората. С течение на времето мировият съд остава такъв само по наименование и се превръща в един обикновен първоинстанционен съд с доминираща правораздавателна функция.

Третият тип помирително производство се утвърждава исторически по-късно и започва да доминира в континенталните съдебни системи и съдопроизводство от средата на XX в. Дълготрайното и системно противоборство на общите и мировите съдилища довежда до постепенната загуба на ефективност и деградация на мировото правораздаване. В резултат на това в редица държави изобщо е премахнат институтът на мировите съдии: в Русия – 1917 г., в България – 1934 г. и във Франция 1958 г., като се утвърждава една унифицирана система на съдоустройство и съдопроизводство.⁹

Идеята за решаване на споровете чрез помирение на страните не е изоставена изцяло, но помирението е запазено като факултативна възможност за решаване на спора чрез постигане на съдебна спогодба. Този процес на трансформация на помирителното производство

⁹ Матеев, М. Цит. съч., с. 60

много добре се вижда в еволюцията на българското гражданскопроцесуално законодателство и съпоставката на текстовете, които регламентират помирителната процедура:

○ чл. 39 от Закона за гражданското съдопроизводство от 1892 г.: „Следъ устнитѣ обяснения на страните, мировиятъ съдия предлага имъ да прекратятъ дѣлото съ помирение, като имъ показва действителнитѣ, по негово мнение, способности. Мировиятъ съдия е обязанъ да вземе мерки за склоняване на странитѣ на помирение и въ време на разглеждане на дѣлото, и само въ случай на несполука, пристѣпва да постанови решение“;

○ чл. 32 от Закона за гражданското съдопроизводство от 1931 г.: „При разглеждане на дѣлото околийскиятъ съдия предлага на странитѣ да се спогодятъ, като имъ посочва възможнитѣ споредъ него начини за това и пристѣпва къмъ постановяване на решение само въ случай, че не успее да ги спогоди“;

○ чл. 109, ал. 1 от Гражданскопроцесуалния кодекс от 1952 г.: „В това заседание всяка страна е длъжна да направи и обоснове всичките си искания и възражения и да се произнесе по наведените от другата страна обстоятелства. След това съдът поканва страните да се спогодят. Ако спогодба не се постигне, по покана на съда ответникът посочва доказателствата си, а ищецът – своите допълнителни доказателства, ако има такива“;

○ чл. 124: „Преди да пристѣпи къмъ постановяване на решение, съдът отново поканва страните да се спогодят, ако естеството на спора допуска това“;

○ чл. 145, ал. 3 от Гражданскопроцесуалния кодекс от 2008 г.: „След това съдът приканва страните къмъ спогодба и посочва нейните последици. Ако спогодба не се постигне, съдът прави доклад, който се отразява в протокола“;

○ чл. 149, ал. 1: „Следъ събиране на доказателствата съдът отново приканва страните къмъ спогодба. Ако спогодба не се постигне, съдът дава ход на устните състезания“.

Ролята на съда при едно помирително производство се ограничава до това да прикани страните да се спогодят и да им разясни правните последици и да утвърди евентуално постигнатата спогодба, която ще има силата на съдебно решение. Де iure отпада задължението на съда да предприема други действия, освен посочените, и е въпрос на лична преценка на самия съдия дали да убеждава по някакъв начин страните

да се спогодят, или, стриктно спазвайки принципа на състезателното начало, да сведе цялото помирително производство до едно изречение в съдебния протокол: „Съдът прикани страните към спогодба и им разясни правните последици от постигането на такава“.

Отсъства съдебна практика дали липсата на покана към страните да се спогодят, което не е изключение в практиката, съставлява съществено процесуално нарушение и води до порочност на постановения съдебен акт. След измененията и допълненията на Закона за медиацията от 2023 г. ще се създаде нова практика с твърде условен ефект върху гражданите и техните организации, защото не се поражда от яснотата на избора, а от императивността на закона.

Четвъртият тип помирително производство е относително ново явление в съдопроизводството и получава популярност едва в края на XX и началото на XXI в. То представлява очевиден опит за ново търсене на алтернативни форми на традиционното правораздаване и възраждане на идеята за решаване на правните споровете чрез помирение на страните.

20 години след като се премахва мировото правораздаване, през 1978 г. във Франция се учредява институтът на правосъдния посредник – *conciliateur de justice*, който наподобява мировия съдия, но притежава само функцията на помирител между спорещите страни без право да правораздава при непостигането на споразумение. Правосъдният посредник не е структурно звено в съдебната система, а външна за съда институция, макар да се изисква той да притежава известна юридическа и специализирана квалификация. Правосъдният посредник може да бъде сезиран било по инициатива на една от страните още преди наличието на съдебен спор между тях, било по инициатива на съда при висящо дело между страните, когато съдът намери това за уместно.

През 1995 г. френският законодател въвежда официално и понятието „медиация“, което е регламентирано в титул II, глава I, чл. 21 и 22 от Закона от 8 февруари 1995 г. относно устройството на съдилищата и гражданското, наказателното и административното съдопроизводство. Подобно на помирителното производство при правосъдните посредници, и при медиацията е предвидено да бъде иницирана по искане на една от страните или по делегация от съда¹⁰.

¹⁰ Матеев, М. Цит. съч., с. 123.

Медиацията като начин за алтернативно решаване на спорове бързо става популярна и през периода 1997 г. – 2008 г. държавите – членки на Европейския съюз (ЕС), я въвеждат в своето законодателство, включително и България с приетия през 2004 г. Закон за медиацията.

През 2008 г. медиацията при трансгранични спорове е закрепена и в европейското право с Директива 2008/52/ЕО. Тя се разглежда като средство за „икономично и бързо извънсъдебно разрешаване на спорове по гражданскоправни и търговскоправни въпроси посредством процедури, пригодени за нуждите на страните“, имащо за цел „да се осигури по-добър достъп до правосъдие като част от политиката на Европейския съюз за създаване на пространство на свобода, сигурност и правосъдие“.

Директива 2008/52/ЕО е транспонирана в националното законодателство на всички 27 държави – членки на ЕС, които вече са уредили в законодателството си не само медиацията като алтернативен начин за решаване на трансгранични спорове, но и като алтернативен начин за решаване на спорове между местни лица.

Навсякъде медиаторите и организациите, които предоставят услуги по медиация, са извън структурата на съдебната власт. Медиаторите са частни лица, които могат да учредяват свои сдружения за предоставяне на услуги по медиация. Законодателството поставя определени изисквания към квалификацията им: например съгласно българския Закон за медиацията – единствено да са завършили успешно курс на обучение за медиатор, а в Австрия за вписване в регистъра на медиаторите е необходимо успешно полагане на теоретически и практически изпит пред Министерството на правосъдието.

Във Франция, Германия и Нидерландия квалификацията и практическата дейност на медиаторите не подлежи на държавен контрол, а е в компетенциите на професионалните сдружения на медиаторите. В повечето европейски държави се предвижда държавен контрол на медиаторите от Министерството на правосъдието, като в Австрия, Гърция, Италия и други или от други специализирани органи: в Полша – Граждански съвет за алтернативно решаване на спорове към Министерството на правосъдието, в Румъния – Съвет по медиацията, чрез водене на нарочен регистър на медиаторите и вписване и заличаване на лицата, имащи право да извършват дейности по медиация.

Обикновено процедурата по медиация е доброволна, с изключение на Италия, която въвежда задължителна предварителна медиация, като може да бъде проведена по инициатива на страните или по делегиране от съда.

За разлика от помирителното производство, при което мировият съдия „настойчиво им подсказва решението (...) с оглед на правото и морала“, „изслушва страните и им предлага определено решение“, медиацията „е структуриран процес, който гарантира и възстановява качеството на взаимовръзката, за да позволи разрешаването на спора от и за самите страни. Медиаторът е извън всякакви правни, морални или културни влияния“.

Принципите на медиацията имат предимно абстрактно-теоретично значение. В практиката, макар и съдебните заседания да са публични, обичайно на тях присъстват страните и техните процесуални представители, в някои случаи и някои други лица, които изчакват своя ред като страни по следващите в графика на съда дела, и нито се интересуват от същината на спора, нито познават спорещите, нито по какъвто и да е начин оказват психологическо въздействие на страните. Тази формална публичност едва ли би могла да се противопостави на поверителността на медиацията. Също така неутралитетът на медиатора и неговото разграничение от всякакво правно, морално или културно въздействие е твърде условно и зависи от професионалните умения и прилаганата психологически техника върху конкретните лица¹¹.

Логично е всяка страна да се интересува какво би се случило, ако не бъде постигнато споразумение в хода на медиацията. Веднъж избрали медиацията, хората разбират, че са попаднали в конфликтна ситуация и сами не намират изход от нея и търсят съвети, мнения, препоръки от роднини, близки, приятели, вещи люде, адвокати. Медиаторът, както и мировият съдия разглеждат в хода на производството различни възможни варианти на поведение и евентуалните последици от тях.

Съвременната европейска медиация е платена услуга, но дава възможност на страните да икономисат около 60% от разноските, необходими за решаването на спора им по съдебен ред. Страните са длъжни да заплатят такси за медиацията, които се определят от медиаторите или от техните сдружения, за разлика от мировото правораз-

¹¹ Матеев, М. Цит. съч., с. 104.

даване, което в част от държавите е безплатно за страните, а в друга част – в пъти по-евтино от съдебното решаване на спора.

2. Перспектива

2.1. Перспективата на медиацията е в усъвършенстването на действащата правна уредба, посветена на съвременните ѝ форми. Основните законодателни актове, които уреждат медиацията в България, са Закона за медиацията, ГПК, НПК и АПК. От подзаконовите актове следва да се отбележи Наредбата по чл.8 от Закона за медиацията.

Разпоредбите от ГПК, които имат отношение към медиацията – пряко или косвено, са:

- чл. 78, ал. 9 – относно връщане на 1/2 такса при постигане на спогодба;

- чл. 140, 145 – относно правомощията на съдията да „напъти“ към медиация;

- чл.166 – относно възможността за медиаторите да откажат да свидетелстват по дело, по което са били медиатори;

- чл. 229, ал. 1, т. 1 – относно възможността за спиране на делото по взаимно съгласие на страните – включително с цел да се проведе медиация;

- чл. 231, 232, 233, 234 – относно възможностите за прекратяване на делото в зависимост от резултата от медиацията (например чрез оттегляне или отказ от иска, представяне на съда на спогодба, постигната в резултат на процедура по медиация);

- чл. 321 – относно медиацията в производството по брачни дела: напътване, спиране, последици от медиацията;

- чл. 374 – относно медиацията в производството по търговски спорове – напътване;

- чл. 417, т. 3 (във връзка с чл. 410 и чл. 418 от ГПК) – относно изпълнението на нотариално заверена спогодба (включително постигната в медиация) чрез искане за издаване на заповед за изпълнение, включително незабавно.

В специалните закони на медиацията са посветени разпоредби в:

Закона за защита на потребителите – чл. 161н, чл. 182, чл. 184 и в Закона за авторското право и сродните му права – чл. 40ж.

Уредбата на медиацията в правото на Европейския съюз включва:

- ДИРЕКТИВА 2008/52/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 година относно някои аспекти на медиацията по гражданскоправни и търговскоправни въпроси;
- ДИРЕКТИВА 2013/11/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2013 година за алтернативно решаване на потребителски спорове;
- РЕГЛАМЕНТ (ЕС) №524/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2013 година относно онлайн решаване на потребителски спорове;
- Европейски наръчник за законодателството за медиацията/

2.2. Перспективата на медиацията следва да се проследи в извеждането и прилагането на концепция за същинското съдържание на споразумителното производство¹². В съвременния ѝ вид медиацията няма процесуална стойност и доказателствата, събрани в производството по медиация, не могат да се използват в съда, което злепоставя шансовете ѝ да изиграе реалната си роля в интерес на гражданите. В процедурата по медиация страните не се насърчават да казват истината и медиаторът няма сила да наложи разбирането за споразумение, воден от принципа на неутралност.

Концепцията за медиацията следва да носи аргументи на идеята за баланс в отношенията между страните, да съсредоточава вниманието върху помирителния способ, по който се разрешават извънсъдебно част от правните спорове, и на тяхната достъпност и ефикасност. Полето на тази перспектива е в образованието и квалификацията на юристите от всички правни професии и далеч не се изчерпва с императивни разпоредби, които по-скоро ограничават, отколкото засилват ефекта на медиацията.

За контакти:

Проф. д-р Мария Славова
 Софийски университет
 „Св. Климент Охридски“
 mgslavova@gmail.com

¹² Повече у Тросен, Ар., Александрова, С., Комитова, А. Трансгранична медиация. Медиация при трансгранични конфликти. Наръчник по международна и межкултурна медиация, професионална асоциация на медиаторите в България. София, 2012, с. 39 и с. 52.